

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

NOFEMERE 2009

MEPUTSO: 70

NAKO: 2 diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 13.

DITAELO

1. Badišiša ditaelo ka šedi.
2. O kgopelwa go bala letlakala le ka tlhokomelo pele o thoma go araba dipotšišo.
3. O se ke wa leka go bala lephephe ka moka. Lebelela diteng letlakaleng le le latelago gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o di badilego. Ka morago ga moo, bala dipotšišo gomme o kgethe tšeo o nyakago go di araba.
4. Lephephe le arotšwe ka dikarolo tše NNE:

KAROLO ya A:	Padi	(35)
KAROLO ya B:	Papadi	(35)
KAROLO ya C:	Kanegelokopana	(35)
KAROLO ya D:	Theto	(35)
5. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a karolo ye nngwe le ye nngwe ka kelohlolo.
6. Araba DIPOTŠIŠO TŠE PEDI fela, E TEE go tšwa go ye nngwe ya dikarolo tše PEDI. Diriša lenanetekolo.
7. Nomora dikarabo tša gago go swana thwii le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
8. Thoma karolo ye NNGWE le ye NNGWE letlakaleng le LEFSA.
9. Ngwala ka bothakga, ka mongwalo wa go balega.
10. Kakanyo mabapi le taolo ya nako: Šomiša tekano ya metsotso ye e ka bago ye 60 karolong ye nngwe le ye nngwe.

KAROLO YA A: PADI: <i>Kgati ya moditi</i> – OK Matsepe Araba potšišo e TEE fela.		
Nomoro ya Potšišo	Potšišo	Meputso
1.	Potšišo ye telele	35
Goba		
2.	Dipotšišo tše kopana	35
KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA: <i>Di šitile Phaahla</i> – SN Tseke Araba potšišo e TEE fela.		
3.	Potšišo ye telele	35
Goba		
4.	Dipotšišo tše kopana	35
KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA: <i>Tša lefase ga di fele</i> – MFC Matshela le ba bangwe Araba potšišo e TEE fela.		
5. ("Hallo baby...!")	Potšišo ye telele	35
Goba		
6. (Ngwetši ya MmaMoraka)	Dipotšišo tše kopana	35
Goba		
KAROLO YA D: THETO: <i>Direto tša Sesotho sa Leboa</i> – Prof DM Kgobe Araba dipotšišo tše PEDI fela.		
7. (O ntirile lekgowa)	Dipotšišo tše kopana	17½
Goba		
8. (Di a ila)	Dipotšišo tše kopana	17½
Goba		
9. (Se nkganago)	Dipotšišo tše kopana	17½
Goba		
10. (Botse)	Dipotšišo tše kopana	17½

4.2.6 Lenanetekolo

Dira tshwayo (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o lateletše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA POTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO
A: Padi (potšišo ye telele goba ye kopana)	1 – 2	1	
B: Papadi (potšišo ye telele goba ye kopana)	3 – 4	1	
C: Kanegelokopana Dikanegelokopana (potšišo ye telele goba ye kopana)	5 – 6	1	
D: Theto	7 – 10	2	

KAROLO YA A: PADI***Kgati ya moditi* – OK Matsepe: 2008**

Araba potšišo ye telele GOBA ye kopana (Setsopolwa).

POTŠIŠO 1

Ka mantšu a e ka bago a 250 – 300 ala tikologo ye e kgodišago ya padi ye.

[35]**GOBA****POTŠIŠO 2**

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

SETSOPOLWA SA A

"Bana ba sebatagomo sa mabala, le tla gopola gore maloba re tlogile mo re le batho ba ba yago go thuša bana ba lena kua ga mohu Kgoši Ntweleng bjale go bušago ngwana wa lena, e lego Mmatshepo. Leeto e bile le lebotse, mohola wa itokišetšwa gwa hloka molato, eupša ya re ge go swanetše go ya go tšea khudu ya marega yela mogologolo a rego e tsebja ke mmei wa yona, ya hlokega! Gore go eba ka mokgwa woo re ile ra tlaela ra tlalelwa ka tshwanelo, gomme seo lehono re le bileditšego sona ke gore bana ba lena ba re hlatlegelang e be moruswana ge o tshela lefao. Ke tšona tšeo lekgotla, ge eba go na le tše re di šiilego morago magagešo a tla nkgakolla."

O ile go dula fase a lebelela kua le kua eupša gwa se emelele motho. Gore go eba ka mokgwa woo go ile gwa emelela sebatagomo ka noši, a re:

"Banna ba gešo, ditaba di ka wona mokgwa woo monna wa seboledi a šetšego a hlamutše ka gona, gomme nna yena ga go se se ntshwenyago mo kadimong yeo. Go se tshwenyege ga ka ke gore ba e adimelwa go ya go feka maano ao ba a telekanyago, gomme ba tla re go kgotsofala gore a a gampa ba e buša. Nka thaba kudu, banna ba gešo ge re ka ba thuša fao fela."

Sebakeng sa go fetola ba ile ba fela ba hupile lehlokwa ba kgothutše dihlogo, gona fao kgoši ka go fela pelo le go selekega a ema sebedi a re:

"E, le re le tla mmakatša e re mola mogologolo a boletše gore tswalela banneng ga e farelwe, e re le begelwa taba le fetoge dimumu gomme motho a se ke a tseba gore o swanetše go tšwela bjang pele!"

(Letl: 35)

- 2.1 Moya wo o tšwelelago temaneng ya mathomo mo setsopolweng ke wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 2.2 Kgopolokgolo ke efe mo lekgotleng le? (2)

- 2.3 Hlaloša mebolelwana ye go ya le ka moo e dirišitšwego setsopolweng se.
- 2.3.1 ... ba hupile lehlokwa.
- 2.3.2 ... ba kgothutše dihlogo (4)
- 2.4 Ke tema efe ye e kgathwago ke baanegwa setsopolweng se? (2)
- 2.5 Ke eng seo se hlolago thulano gare ga Kgoši Khomodi le setšhaba mo setsopolweng se? (2)
- 2.6 Go homola ga banna ba mo lekgotleng go laetša molaetša wa go khuta. Dumela goba o ganetše se ka lebaka la go kwagala. (3)
- 2.7 Mmolelo wo wa go re "tswalela banneng ga e farelwe" ke ntlha goba ke kgopolo? Fahlela karabo ya gago. (3)

SETSOPOLWA SA B

"O theetše gabotsebotse, monna, gore ga ka tla go hlwela taba e tee mosegare ka moka. Ge o bona o sa nyake go tšea mošemanyana yo le go sepela le yena gonabjale, gona tšea le yena morwedi yo wa gago ke se hlwe ke ba bona mo kgorong ya ka. Ebile ga ke nyake phetolo godimo ga mantšu ao, phetolo ya ntshe ke gore o sepele nabo gonabjale!"

"Go fetola ke tla gapeletšega go fetola, sebatagomo, le ge fela ke ekwa gore ke tla be ke itshenyetša sebaka ka lefeela. Morwedi wa ka yena nka sepela le yena le ge ke sa tsebe gore ka lebaka la eng ka gore nnete gona tlou ga e robje ke dinaka tša yona, seo nka se se tšeeo ke ngwana yokhwi ka ge nnete gona kgomo e sa latswe namane ye e sego ya yona. Le ge go le bjalo e sa nyaka tlhathollo ya gore morwediate o tshwentše eng goba o tshwenya ka eng."

Sebakeng sa go hwetša phetolo o ile a tlogelwa gona fao kgorong, fela gwa re go sešo gwa feta nako e kaalo gwa tla le le rego a sepele le morwediate le mošemanyana yoo wa gagwe. Tlhathollo ya gore ba leufile ka go reng ga ya ka ya ba gona, gona fao Mahlatsemang a re ka ge mogologolo a boletše gore banna re maano, seo yena a ka se dirago ke go tšea yola wa gagwe fela. Le yena ga a ka a mo tšea ka gore o ile go fihla ka mošate e lego ga Mmatshapho, a re go ba anegela tšona ka botlalo, yena a re:

"O re ba mo šitiša eng ka eng?"

(Letl: 59)

- 2.8 Mošemane yo go bolelwago ka yena ke motho wa mohuta mang? Hlaloša ka fao leina la gagwe le amanago le ka moo a lego ka gona. (3)
- 2.9 Na tikologo ya padi ye e amana bjang le go rakwa ga mošemane yo? Efa dintlha tše PEDI. (4)
- 2.10 Efa tokelo e TEE yeo mošemane yo a nago le yona go ya ka molaotheo wa naga. (2)

- 2.11 Ke dintlha dife tše PEDI tše o di lemogago mabapi le polelo ya mongwadi? Fahlela go tšwa setsopolweng. (4)
- 2.12 Na ditiragalo tša setsopolwa se di diragala kae? (1)
- 2.13 Ditiragalo tša setsopolwa se di nyalelana le lefelo leo di diragalago go lona. Dumela goba o ganetše se ka lebaka la go kwagala. (3)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: PAPADI

Di šitile Phaahla – SN Tseke: 2008

Araba potšišo ye telele GOBA ye kopana (Setsopolwa).

POTŠIŠO 3

Ka mantšu a e ka bago a 250 – 300 laetša ka fao poledišano e tšweleditšego thulaganyo ya papadi ye. Fahlela karabo ya gago. [35]

GOBA

POTŠIŠO 4

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

SETSOPOLWA SA A

(Ke la ka moswane, kgoodi e aparetše naga, go fokafoka moya wa go amoga ditšwaro, ga go kwale selo, go ile tuu! Ke Lehlanye a nnoši a kokobanego kgorong, dikgopolo tša gagwe ke mabilu ao gare ga ona hlapikgolo go thalago Tlhakolane.)

LEHLANYE: Ge nka be ke tseba mo rragoTlhakolane a lego ntshe, ke be ke tla ya go mo kgopela gore a mphelesetše lebitleng la badimo ba gabo. Bothata ke gore nka se botšiše mmagwe, ka gore o tla re ke a mo kodutla ka ge Tlhakolane ke tseba e le hlaba mo lapeng la ka. Tšhelete ga a sa e kgopela, o fo tšea, dihuswane o di rekišetša boradinama ineng la ka; ga a sa dula le rena ra swara mehlamo ya lehono le maloba. Ruri! Mahlale a ja mong ke therešo, ke bakile mahlale ka nyala mmagwe.

(Letl: 8)

- 4.1 Polelonoši ye ya Lehlanye e tšweletša maikutlo a mohuta mang? (3)
- 4.2 Efa dilo tše PEDI go tšwa setsopolweng tšeo di hloletšego Lehlanye thulano ye ya ka gare. (2)
- 4.3 Pele ga setsopolwa se, Tlhakolane o dirile phošo efe? (2)

- 4.4 Setsopolwa se se tšweletša Tihakolane bjalo ka motho wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 4.5 Ke lentšu lefe go tšwa setsopolweng le le tšweletšago tikologo ya segologolo? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 4.6 Ke tiragalo efe ka mo papading yeo e fihlišitšego maitshwaro a Tihakolane ntlhorwaneng? (2)
- 4.7 Ke ka lebaka la eng mantšu a mo mathomong a setsopolwa a le ka gare ga ditšhupasefala? (2)

SETSOPOLWA SA B

TLHAKOLANE: (*O tagilwe ke kgegeo le lona lethabo.*) A! Namele! Ke *motšita* yola. Re šomišana le yena go tše ntši. Ke yena moeletši wa rena, mohlahlhi mogwera yo mogolo. Monna yola o na le sephiri; ge re re a se botše motho, a ka se dire; ge re re a dire, o a dira. O a tseba le yena gore go tše dingwe a ka se kgone go gana.

MOKHUŠA: Ke sa lebale, mong wa ka, go na le tšhelete yela o ilego o tla fa Namele lehono gore a yo e boloka toropong pele ba tswalela. Ke be ke re yo Tihakolane a name a mmitše, o mo fe, pele o sepela.

MAŠUTŠA: O a rereša, ke be ke lebetše ka lebaka la go ipshina mo ga rena. Monna, Tihakolane, e re tabogi! O bitše Namele a tle ka mo.

TLHAKOLANE: Ke a le leboga. Re tla le thuša ka mehla gomme le se re felele pelo hle. (*O a tšwa.*)

MOKHUŠA: Ke nyaka gore pele Tihakolane a botša ba bangwe ba bohlale bjalo ka boMotšhatšha le boLefagwana, ya ba re šetše re rarile yola Namele gore ba hwetše le yena a re bolela gabotse.

MAŠUTŠA: Ke go lemogile. Ga o bone ge ke no dumela gore a bitšwe ke ntše ke tseba tšhelete e se gona.

(Letl: 76)

- 4.8 Hlaloša mantšu a a latelago go ya le ka mo a šomišitšwego setsopolweng.
- 4.8.1 *Motšita.*
- 4.8.2 e re tabogi!
- 4.8.3 re rarile. (3)
- 4.9 Taba ya gore Namele ke moeletši ke ntlha goba kgopolo? Fahlela. (3)
- 4.10 Ka dintlha tše PEDI hlaloša kgegeo yeo e tšweletšego pele ga setsopolwa se. (4)
- 4.11 Ke keletšo efe ye Namele a e hweditšego mabapi le maitshwaro a gagwe? (2)

- 4.12 Ka morago ga poledišano ya ka godimo go bile le thulano gare ga Tlhakolane le Namele. Hlaloša thulano yeo. (2)
- 4.13 Efa maikutlo a lekgotlataolo la sekolo mabapi le tšhomišano ye Tlhakolane a bolelago ka yona. (2)
- 4.14 Tšweletša molaetša wo o iphihlilego mantšung a Mašutša a mafelelo setsopolweng. (2)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA

Tša lefase ga di fele – MV Shai: 2004

Araba potšišo e TEE fela.

POTŠIŠO 5

Sekaseka kanegelokopana ya 'Hallo baby ...' go ya ka:

- (a) Matseno
- (b) Baanegwa
- (c) Mmele
- (d) Morero
- (e) Mafetšo

[35]

GOBA

POTŠIŠO 6

SETSOPOLWA SA A

Lontšeng o be a eya a se a swara selo le ka sente ya lešidi, mola re tseba botsebotse gore moyamahlong a tau o ya a swere serumola le tšhoša. *Ausi Mary* o tla re ge a gomiša dinao gare ga mpa ya bošego, e be o beputšwe ke nna ya motse. Ge a tsene lontšeng o be a sa phake thoko. Motho wa go ntšha mahlo dinameng le mašapong e be e le yoo. A tseba go selela mpa ya gagwe. Ngwanenyana wa Segopše o be a ka se tsoge a ile a lala ka lenyora goba a bofa mpa ka lenti, kudu ge boMoraka ba sa buša moya go leno lefase. O tla hwetša a bitšwa ka mo le ka fa nke borokgo bja gagwe bo tla pharoga ra bona dikhupamarama ka ge a menne noka gore yo a hwago a hwe gomme wa go phela a phele ka sebe. Banna ba go tšwafa le go ingwaya ba be ba roma yena gore a ba rekele seputla le semetlane. O tla re go ba rekela a boe a swere le galase ya gagwe gobane nnete molomo ge o eja o roga wo mongwe. Kgadi e tla re e dula fase e ntšhe la mohlagare e myemyele gore a goge maikutlo a moromi, a be a re: "keep Change dear, my chocolate!" O tla be a šetše a beile lešago fase kgauswi le Moraka. Moraka a be a mo phaphathe mašago eke o mo phumola lerole, leano e le go ikweša maduledi a mmadibekwane yoo.

(Letl: 41)

- 6.1 Ditiro tša *Ausi Mary* di direga kae? (2)

- 6.2 Efa ditiragalo tše PEDI tše di dirwago lefelong le. (4)
- 6.3 Tikologo ya kanegelokopana ye ke ya selehono. Dumela goba o ganetše ka lebaka. (2)
- 6.4 Setsopolwa se se hlaloša *Ausi Mary* bjalo ka motho wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (4)
- 6.5 Hlaloša maikutlo a gago mabapi le basadi ba go swana le *Ausi Mary*. (2)
- 6.6 Efa kgopolo ye e tšwelelago mo setsopolweng se. (2)
- 6.7 Na kanegelokopana ye e fedile bjang? Efa ntlha e TEE. (2)

SETSOPOLWA SA B

Ngwetši e ba bolaile hlogo ye ntsho. Ge e le lehu ba hwile la pitšana ruri batho ba batho. Ka ge a be a thomile go fola le motšoko ka bogadi, a rwele le peipi yela ya Moraka. O be a mo hlakotše ruri.

Taba yeo ya ngwetši e ile ya fetoga lebadi pelong tša ba lapa la ga Tholo. E rile ka le lengwe la matšatši gwa tšwelela semamathane gomme sa ba botša mahloko mahlomola pelo mabapi le lehu le sehlogo la *Ausi Mary*. Ba re kobaobane yeo e ile ya kgaolwa hlogo ka sabola kua go la Witbank. Tša ngwetši ya mmaMoraka go di bolela ka moka ke go kwa mpa mokhoru. Ge e le monatsebe o kwele. Kgomo ga e ntšhe boloko ka moka.

(Letl: 43)

- 6.8 Tsopola seka se TEE go tšwa setsopolweng seo se laetšago gore *Ausi Mary* o utswitše thoto ge a tšhaba. (2)
- 6.9 Na *Ausi Mary* o emela basadi ba lehono gabotse? Fahlela. (2)
- 6.10 Mongwadi o šupa eng ge a re "kgomo ga e ntšhe boloko ka moka"? (2)
- 6.11 Ke eng seo se ka bago se hlohleleditše polao ya *Ausi Mary*? (2)
- 6.12 Moya wo o fokago mo setsopolweng se ke wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 6.13 Fetola ka **nnete** goba **maaka**
- 6.13.1 *Ausi Mary* ke moanegwathwadi kanegelokopaneng ye. (1)
- 6.13.2 Baanegwa ka mo kanegelokopaneng ke ba bantši. (1)
- 6.13.3 Ditaba di laodišwa ke motho wa boraro. (1)
- 6.14 Thumo ya mongwadi e tšweletšwa ke ntlha efe? (2)
- 6.15 Na mongwadi o kgonne go fega babadi? Hlaloša. (2)

[35]**PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35****GOBA**

KAROLO YA D: THETO***Direto tša Sesotho Sa Leboa – DM Kgobe: 2008***

Araba dipotšišo tše PEDI fela:

POTŠIŠO 7

Bala sereto se latelago gomme o arabe dipotšišo tša go latela:

Di a ila

... Menwana potleng e phirimeletšwe.

Dipotla di tsorotla moya,

Di tšwele manga le magotšane. 3

O thomile go mpha sephoto,

Ke thomile go fetoga khwephane, 5

Gobane sešego se phulegile, 6

Gobane seo se sa felego se hlola ...

Le ge o le selailai sa ka,

Ngwana' dikoti marameng, 9

Le ge o le senakangwedi sa ka,

Ngwana' thama tša mapupurese,

Le ge o hlapa ka lebese la Malebese, 12

Ngwana'go tlola ka todi,

Le ge o apere boditsi hlogong,

Ngwana' mahlo a namane, 15

Le go o apere diketane molaleng,

Ngwana' mahlo a sebjalebjae,

Le ge o apere dikwaekwae, 18

Ngwanana' Magauta wa tsebe tša masweswe,

Mohla ke kotimela kodinko molapomoswana.

O ile go nkgopola gabedi, gararo. 21

Keledi di keketla marameng a gago,

O tla šala o sehlefetše nke o wetšwe ke naka.

O tla šala o šanka bjalo ka roto, 24

O tla šala o phuthetše moya ka diatla,

Wa nkgopola ge le hlaba le ge le dikela.

(Letl: 62)

- 7.1 Moya wo o fokago ka seretong se ke wa manyami. Dumela goba o ganetše se ka lebaka la go kwagala. (2½)
- 7.2 Tsopola mohlala wa poeletšothomi o be o laetše le mohola wa yona. (3)
- 7.3 Phapano ke eng magareng ga tematheto ya mathomo le ya bobedi? Fahlela karabo ya gago. (3)

- 7.4 Moreti o šupa eng ge a re:
- 7.4.1 Dipotla di tserotla moya.
- 7.4.2 Ke thomile go fetoga khwephane. (4)
- 7.5 Moreti o šomišitše "nke" le "bjalo ka" go tšweletša tshwantšhokgopolo.
- 7.5.1 Hlaloša tshwantšhokgopolo yeo.
- 7.5.2 Efa mohola wa yona. (3)
- 7.6 Ke morumokwano ofe wo o tšwelelago temathetong ya bobedi. Efa mošomo wa wona. (2)
- [17½]**

GOBA

POTŠIŠO 8

Ba tšwele taolong, Ga ba sa šia meeno Kilano makgatheng a monna le mosadi e fentšwe, E patlilwe, ga e bone selo, Mohlologadi o tshelwa ke kgwedi, O lala a belega,	3
A ba a tsoga a nyaka monna. Dikalafo ga di sa ilelwa, Di a ila e ketile ntshwe,	6
Motho o bolawa boka nonyana, Digotlane di fetogile diphiri, Bana ba bahubedu ba hloboga motšhaotšhele, Ba ja tlhoboša, ba e rakela ka magogo, Ba nwa setšhila, ba se kgeba ka dipoolo.	9
Makgoma a kgailwe, A tšwele lenaneong, a ntshweditše.	12
	15

(Letl: 72)

- 8.1 Na o dumelelana le diila? Thekga karabo ya gago ka lebaka. (3)
- 8.2 Akanya hlogo yeo wena o ka e fago sereto sa ka godimo. Efa lebaka la kgetho ya gago. (2)
- 8.3 Efa maikutlo a moreti mabapi le batho ba go se latele diila. (2)
- 8.4 Tsopola mohlala wa poeletšothomi methalothetong ya 13 le 14 o be o fe le mošomo wa yona. (2½)
- 8.5 Laetša metara mothalothetong wa bošupa mo setsopolweng se. (2)
- 8.6 Laetša molao wa kgaogano wa metara mothalothetong woo. (2)
- 8.7 Tsopola mantšu a MANE go tšwa setsopolweng ao a huetšago moya wa go palelwa. (4)
- [17½]**

GOBA

POTŠIŠO 9**Se nkganago – BMT Makobe**

Ke ile ke a gata, ka thelela, Ka re kootse ke sešepi, kganthe ke malele, Ka tsoga, ka ikulaulela go thoma lefsa, Pelong ke itiiša ka la maleka ga se makgona Makgona ke maboeletša;	3
Kganthe ke iphora ka lefeela la mafeela, Ke itshenyetša nako le maatla ka go iphora, Ka go sema gore ye ke metlae, Ke itebatša gore nnang ke nnang!	6 9
Se nkganago se nthola morwalo, Monkgana le ditloo o nkhutšiša mapeperepere! Se nkganago, ke leswao la bopelo Ke leswao la semphafoši, Se mphafosa borokong bja thosothoso. Se nkganago ke leswao la kgalemo Bokaone se itielwe kati le go leletšwa mekgolokwane moyeng, Gobane moka e le lenaneo le boologago magodimodimong, Le rata ge o ka le amogela bjalo.	12 15 18

(Letl: 71)

- 9.1 Ka mothaladi o TEE goba ye MEBEDI tšweletša nepo/thuto ya sereto se. (2)
- 9.2 Na mmolelwana wo 'Se nkganago se nthola morwalo' ke ntlha goba ke kgopolo? Fahlela karabo ya gago. (2½)
- 9.3 Hlaloša sekai go ya le ka moo moreti a se šomišitšego mothalothetong wa bobedi. (2)
- 9.4 Hlaloša seema se: 'Maleka ga se makgona, makgona ke maboeletša' go ya le ka mo se dirišitšwego seretong se. (2)
- 9.5 Na sereto se ke sonete? Efa lebaka la karabo ya gago. (2)
- 9.6 Hlaloša dikafoko tše di latelago go ya le ka fao di dirišitšwego seretong sa ka godimo.
- 9.6.1 ... ke leswao la bopelo
9.6.2 ... se itielwe kati (2)
- 9.7 Sereto se, se hlohleletša phedišano gare ga batho. Dumela goba o ganetše se ka lebaka la go kwagala. (3)
- 9.8 Laetša kgokanyi ye e tšwelelago seretong o be o fe le mošomo wa yona. (2)

[17½]**GOBA**

POTŠIŠO 10**Botse – BMT Makobe**

Botse, o sethakga sa pelo!

O sethabiša mahlo

O setlošabodutu sa ba lapilego 3

O selebatša mašwana a tšofatšago

O sehlare sa nakwana go ba imetšwego

Botse, nkabe o sa pone, 6

Nkabe o sa foufale,

Nkabe o kgona go mpshafatšwa kgafekgafe,

O dula o editše bjalo ka letšatši, 9

O bonegela tselabotse dinako tšohle...

(Letl: 68)

10.1 Hlaloša ka fao tirišo ya mantšu a a latelago e huetšago tlhalošo mo setsopolweng se:

10.1.1 sehlare (2)

10.1.2 mahlo (2)

10.1.3 fofala (2)

10.2 Tsopola sekapolelo sa papišo/tshwantšhanyo setsopolweng o be o se hlaloše go ya le ka fao se dirišitšwego ka gona. (2½)

10.3 Tsopola mehlala ya dipoeletšo tše di latelago go tšwa setsopolweng se.

10.3.1 poeletšothomi (1)

10.3.2 morumokwano (1)

10.4 Maikutlo a moreti ke afe malebana le setsopolwa se. (2)

10.5 Akaretša nepo/thuto ya setsopolwa se ka methaladi ye MEBEDI. (2)

10.6 Efa mohola wa tirišo ya maswaodikga a a latelago go tšwa mothalotheong wa mathomo le wa mafelelo.

10.6.1 fegelwana

10.6.2 leswao la makalo

10.6.3 khutlo (3)

[17½]

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35

PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70